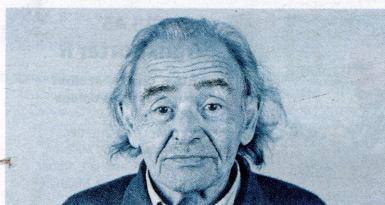

La mirada des de l'Empordà

PER **JOAQUIM ROGLAN**
@diarideltarragona

MÉS LITERATURA I PAISATGES A LES TERRES DEL SUD DE CERVANTES A TODÓ I CERCAS, L'EBRE ENAMORA

Periodista

Amb arrels familiars a la Terra Alta, Joaquim Roglan va ser corresponent a Ràdio Reus i cofundador d'Informes-Ebre. Professor universitari, ha treballat als principals mitjans de comunicació de Catalunya i ha escrit vint llibres. Viu retirat a l'Empordanet.

«**Fue de gran gusto a don Quijote**». La novíssima literatura de les Terres de l'Ebre aporta valor afegit a la seva fama dels vins, la gastronomia i el turisme

«**F**ue de gran gusto a don Quijote, porque contempló y miró en él la amabilidad de sus riberas, la claridad de sus aguas, el sosiego de su curso y la abundancia de sus líquidos cristales, cuya alegre vista renovó en su memoria mil amorosos pensamientos. Miró en él la amenidad de sus riberas, la claridad de sus aguas, el sosiego de su curso».

Són les paraules que Cervantes dedica a l'Ebre quan hi arriba *El Quijote*. Tants segles després, Joan Todó, poeta de la Sénia, ha estat guardonat amb el Premi de la Crítica de poesia 2022 per la seva obra *La vista als dits* (Alabatre), plena de referències a l'Ebre. El 2018, ja havia publicat la seva *Guia sentimental del Delta de l'Ebre* (Pòrtic), que el va convertir en un dels millors paisatgistes literaris de les terres del sud.

El seu premi coincideix amb la publicació de la tercera novel·la del cicle *Terra Alta*, de Javier Cercas, en la qual la visió del paisatge és la d'un mosso d'esquadra barceloní que ara treballa de bibliotecari a Gandesa. Tot plegat fa que les Terres de l'Ebre guanyin més valor afegit a la fama dels seus vins, la seva gastronomia i el seu turisme rural.

Perquè, sense oblidar els autors i autores de les terres del sud, Cervantes, Todó i Cercas tenen un abast més enllà de Catalunya i les comarques ebreques. De les novel·les de Javier Cercas sobre la Terra Alta, la crítica francesa diu que són «*Els miserables* del segle XXI». I el jurat del Premi de la Crítica destaca que «la poesia de Joan Todó brota d'un llenguatge als orígens del paisatge».

Todó pinta l'Ebre com «una artèria fina, façana de canyers, arriba majestuós, cansat, senil, esgotat de tantes aturades als embassaments ja no té el color fangós d'or vell que recordava Gerard Vergés». Diferent de Cercas quan descriu la Terra Alta com «un paraje sin extravagancias» dominat pel «perfil escarpado de la Sierra de Cavalls». Cadascun amb el seu estil, més líric i suau Todó i més prosaica i esquerp Cercas, se sumen a la gran feina literària feta per autors clàssics i de referència com Jesús Montcada i Josep Maria Espinàs.

El llistat d'escriptors i escriptores augmenta amb membres de la nova generació com Frances-

Joan Todó ha rebut el Premi de la Crítica de Poesia amb 'La vista als dits', plena de referències a l'Ebre

El seu premi coincideix amb la tercera novel·la del cicle 'Terra Alta' de Javier Cercas

ca Aliern (Xerta), Cinta Arasa (Jesús, Tortosa), Germà Bel (les Cases d'Alcanar), Andreu Carranza (Ascó), Yannik Garcia (Ampostà), Xavier Garcia Pujades (Vilanova i la Geltrú), Toni Orensanz (Falset), Vicent Pellicer (Valdeatorrada), Miquel Reverté (Sant Carles de la Ràpita), Jesús Serrano (Ampostà), i el recentment traspassat Josep Igual (Benicarló), entre d'altres.

Les mirades, els paisatges i els estils de tots aquests autors me-

reixen més d'una tesi doctoral i en sortiria un suggeridor mapa de belleses pintades amb paraules.

Com les de Todó i Cercas, mestres de les pinzellades. «Esquerdas als marges que els avis van construir. Una antiga cançó de batre. Camps d'avellaners», escriu el poeta. «Un paraje sin extravagancias». Domina la Ribera una gran monotonía, observa el novel·lista.

Pocs quilòmetres els separen, però els contrastos són constants. «*Roquedales. Un sol enorme y rojizo, el cielo granate, al atardecer refresca*» a la Terra Alta. «Passejos fluvials a cada banda el més llarg és el de la banda de Sant Jaume arrenca d'Ampostà i arriba fins a la gola de migjorn», al Baix Ebre.

Cercas ja no fa referències a la guerra civil ni al «fin del mundo» de la seva primera novel·la a la «tierra de perdedores». Part del paisatge continua immòbil: «*barriales, montículos, pedruscos y hierbajos*». Res a veure amb la «massa d'aigua imponent, ampla, monumental i si fóssiu tan insensats que se us acudís banyarvos-hi, mortalment traïdora», que reflecteix Todó.

Quasi tot canvia. Quasi ha desaparegut la paraula «carnussos» que usa Todó i poca gent sap el seu significat. Tampoc són iguals «*los cerros invisibles de la sierra de La Fatarella, las luces rojas de los molinos eólicos, las blanquísimas aspas metálicas*». Al Fangar, «la mar li va guanyant terreny [al riu], penetrant terra endins, ferra domesticada un canal artificial on passa una aigua massa neta». De les «esquerdas als marges que els avis van construir» a «*el horizonte plagado de molinos eólicos*». Però passaran els segles i sempre «*fue de gran gusto a don Quijote*».